

פרשת קרה

תשפ"ה

גיליון 266

א לעבטיגער שבת

הארט העשבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

מאת הרב יהודה צבי שפירא

פוח הבחירה

פניני פרשה

"ויקח קורח בן יצהר... ואון בן פלת בני ראובן"
(זא א)

ב'משלי' (יד א) פירש"י עה"פ: "חכמות נשים בנתה ביתה". חכמות נקוד פתח, שאינו שם דבר, אלא החכמות שבנשים בונות את בתיהם, שמתקיימות על ידיהן, כמו אשתו של און בן פלת, כמו שמפורש בפרק חלק'.

ואפ"ל, דדיקא 'בני ראובן' זכו לכך, מידה כנגד מידה, שבזכות ראובן שהביא דודאים לאמו בשדה נולד לאחמ"כ יששכר שממנו תצא תורה (עין רש"י בראשית ל ט"ז). ומכיוון שזיכה את העולם בחכמה - חכמת התורה, זכה ש'און בן פלת' שהוא מיוצאי חלציו, ניצל ממחלוקת קורח בזכות חכמת נשים בנתה ביתה, הרומז לשורש החכמה - חכמת התורה, שהשתמשה בה.

ואפשר להוסיף ולדייק על דרך זה ש'ראובן' הוא מלשון ראיה, ראו - בן, ו'ראיה' - ע"ש ה'חכמה' נאמר (רש"י עה"פ ותפקחנה עיני שניהם. ליק"מ ב"ט) וזהו: 'בני ראובן' - ע"ש החכמה, שניצל בזכות חכמת אשתו.

ולמעשה; נוכל ללמוד מכאן, שבמעט חכמה ודעת אפשר להינצל מכל המחלוקות והמריבות כנראה בחוש, וכמובא ב'ליקוטי מוהר"ן' (נ"ו ז'): "לפי גודל הדעת כן נתרבה השלום, כי מחלוקת וכעס ואכזריות הוא מחסרון הדעת, וכל מה שמתרבה הדעת מתרבה הרחמנות והחסד והשלום..."

"קוראי מועד אנשי שם" (ט"ז ב)

ע"פ המובא ב'ליקוטי הלכות' (שבועות ב ז'): שהפסוק דייק 'אנשי שם' שרצה הבעל דבר להגדיל שמם ברבים - בכדי להסתיר ולהעלים שם משה רבינו ע"ה.

ואפשר להוסיף בדרך זה, בראשיתו של הפסוק: "קוראי מועד" שעיקר נבואתו של משה רבינו היה 'מאהל מועד' שממש דיבר הש"ת עמו, וכמובא בריש פרשת 'ויקרא', והרי בזה קורח רצה לפגום במחלוקתו, להסתיר שמו של משה.

"וישמע משה ויפל על פניו" (ט"ז ד)

בדברי רש"י: על דרך משל; לבן מלך שסרח כמה פעמים, ונתרשלו ידי האוהב לבקש רחמים מהמלך על בנו, כן משה רבינו לאחר שכשלו בחטא העגל, חטא המתאוננים, חטא המרגלים וכעת חטא קורח - נפל פניו, באמר: עד מתי אטריח על המלך שמא לא יקבל ממני, ולכן; 'ויפל פניו'.

אפשר לדייק בלשון: 'ויפל על פניו' היפך 'הארת פנים', שאין לך קשה כאותה שעה שנאמר בהם ואסתיר פני מהם' (ב"ר פמ"ב, ג). וכדברי המדרש (תהלים ד): "אמר רבי יוחנן, אמרו ישראל לפני הקב"ה, אנו אין לנו אלא הארת פניך".

וכן הוא ב'ליקוטי מוהר"ן' (תורה ב') שעיקר בקשתו על שיאיר פניו אלינו וזהו: ויפל על פניו - הסתר פנים, היפך הארת פנים.

יכולים לשנות מעשיהם. אבל באמת אינו כן, כי בודאי יש לכל אדם בחירה תמיד על כל דבר, וכמו שהוא רוצה עושה. והבן הדברים מאד". ובישיחות הר"ן (פ"ג): אם האדם יצטב עצמו היטב היטב, בקל יוכל לסלק ממנו כל היראות והפחדים, וכן כל התאוות, מאחר שיוודע שבאמת אינם כלום, רק שיש דבר אצלו שהוא מתיירא ומתאווה. על כן בקל יוכל לשבר ולסלק הכל. כי האדם הוא בעל בחירה, ובקל יוכל להרגיל דעתו, לסלק ממנו אותו הדבר, שממנו באים כל הפחדים שלו וכל התאוות. וראה עוד מדבריו, בגודל מהות הבחירה, בהתבטאו בלשון דבריו לתלמידו מוהר"ן: פעם אחת אמר לי: כל מה שאתה רואה בעולם, הוא רק בשביל הבחירה, כי כל העולם ומלואו לא נברא רק בשביל הבחירה...

משלי מוהר"ת על הבחירה

וכשמדברים מכוח הבחירה, יש לנו לדעת יסוד איתן זה, המובא ב'ליקוטי הלכות' (שבועות ב ז'): שעיקר הבחירה הוא, מחמת ההסתרה. כי בראשית הדבר, אי אפשר לללות האמת בשום אופן, וזהו עיקר הבחירה מה שאין ה' יתברך מגלה לאדם האמת מיד.

כמו למשל; התינוק, אם היה יודע עוצם המעלה שרוצים אביו ורבו לזכותו במה שלומדים עמו, בוודאי היה רץ לחיידר על ידיו ועל רגליו, אך מחמת שלפי דעתו אינו רואה אמתית המעלה, שזיכה על-ידי הלימוד, על-כן הוא בורח מבית הספר... וכן למשל; אם היה רואה שיוכל להרוויח אלף אדומים, מכ"ש יותר, בוודאי אפילו אם היה אווז באיזה תאוה, היה משליכה והיה רץ בכל כוחו לחטוף הון רב כזה, מכ"ש אם היה רואה הון עתק, מכל שכן וכל שכן, אם היה זוכה לשמע חלק אחד מאלף ורבה מקול הניגון שיתער לעתיד וכו' וכו'. אך עיקר הבחירה הוא, מחמת שאין רואים האמת בתחילתו, אדרבה, כפי פשיטות קטנות דעת האדם, נדמה לו באמת שזהו תענוג לאכול ולשתות וכו', ועבודת ה' הוא יגיעה. וזהו עיקר הניסיון שצריכים יגיעות בשביל עבודת ה', מחמת שאין רואה האמת. ועי"ז דייקא יזכה לבסוף שיתגלה לו האמת - שאדרבה, זהו עיקר התענוג והתכלית לעבוד את ה'. אבל בתחילתו בהכרח שיהיה נעלם ממנו קצת האמת, כדי שיסבול צער ויגיעה ויהיה לו "בחירה" ועי"ז יקבל השכר טוב, שהוא התגלות האמת, שהוא עיקר קבול השכר, כי לפום צערא אגרא.

כוח הבחירה, בידינו כעת ועכשיו, ננצל זאת לטובה! וזהו עיקר הניסיון שצריכים יגיעות בשביל עבודת ה', מחמת שאין רואה האמת. ועי"ז דייקא יזכה לבסוף שיתגלה לו האמת - שאדרבה, זהו עיקר התענוג והתכלית לעבוד את ה'. אבל בתחילתו בהכרח שיהיה נעלם ממנו קצת האמת, כדי שיסבול צער ויגיעה ויהיה לו "בחירה" ועי"ז יקבל השכר טוב, שהוא התגלות האמת, שהוא עיקר קבול השכר, כי לפום צערא אגרא.

שירת הפרשה

השבוע מהפרשה נלמד על פוח הבחירה
והנה פרח מטה אהרן מטה - מלשון הקטה.

דהבחירה וההטפה היא ביד פל אדם
בידי מעשי האדם עולה הוא אל השמים.

גדול הוא פוח הבחירה לטוב או לרע חלילה
מסורה זאת לאדם פל קמיו שחיי פועלים העשירה.

עבור הבחירה - חלל נברא מה שפעולם
בזאת המידה מעלת האדם הוא על פני כלם.

השבוע אנו קוראים בפרשה; שלאחר מחלוקת קורח נצטוו י"ב הנשיאים להביא את "מטותם", ולכתוב שמם עליהם. ושם אהרן על מטה שבט לוי. ובהמשך קרה הנס: "ויבא משה אל אהל העדות והנה פרח מטה אהרן לבית לוי ויוצא פרח ויצץ ציץ ויגמול שקדים".

ב'ליקוטי הלכות' (שילוח הקן ד טו) כותב על כך: "מטה" רומז על ה"בחירה" של האדם, שיכול להטות את עצמו מצד לצד. וזהו הכתוב על 'מטה משה', שנתהפך ממטה-לנחש, ומנחש-למטה, (כמובא בתיקוני זוהר). ולכן כתוב אצל משה "ומטה האלוקים בידי" - "בידי" דייקא, כי למשה היה לו הבחירה בידו-לבחור בטוב, וכמובא: שהצדיקים ליבם ברשותם.

וכן אהרן זכה לזה, כי משה ואהרן שניהם שקולים, כמו שאמרנו רבותינו. ולכן ציווה השי"ת להראות אות ומופת נורא על-ידי המטות דייקא, והורות מעלת אהרן שכבר זכה שהמטה הוא שלו, דהיינו הבחירה הוא בידו, שגם אצלו היה לבו ברשותו, וכמו שכתוב: "לא יאונה לצדיק כל און", ואינו מתיירא עוד מהיצר הרע הגשמי של תאוות עולם הזה כלל.

אך הצדיקים אינם מסתפקים בזה, רק עובדים את השי"ת במסירות נפש ונפלא, וזוכים בכל פעם לשבור היצר הרע שלהם, שהוא בדרגה גבוהה, שבא ממלאך קדוש שהוא בחינת דינים. כי גם הצדיקים ששברו היצר הרע הגשמי, גם הם עדין יש להם יצר הרע של מדינה גבוהה מאוד וצריכים לשבור. ובכוח בחירה דקה ועדינה זו, שמטים לצד הטוב, הם עולים מדרגה לדרגה, וגדלים וצומחים בכל פעם, ככתוב "צדיק כתמר יפרח". וזהו הכתוב: "כי פרח מטה אהרן לבית לוי ויצא פרח ויצץ ציץ", שגם אחר ששבר הבחירה ומטה האלוקים בידו, אף-על-פי-כן הוא פורח וצומח, כי אינו עץ יבש, ואינו עומד על מדרגה אחת, רק הוא צץ ופורח בעבודתו יתברך מדרגה לדרגה.

רק את המטה אשר בידנו

בספר 'אוסף אמרים' - מידות (מהגר"מ שכתר), מביא על הכוח שהעניק הבורא לעם ישראל - כוח הבחירה ודבר רמיתו ב"מטה": "אתא מהרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע (נועם אלימלך בשלח), על דברי הקב"ה שנאמר - בעת שמנה את משה רבינו לשליח לאומות ישראל ממצרים, שאז אמר לו השי"ת: "ויאמר אליו ה' מה-זה יגידך ויאמר משה", שהשי"ת שאל את משה רבינו 'מה זה בידך' כלומר מה קנית ומה יש לך משלך... כי הרי חז"ל גילו לנו; שמשה היה גדול על למאוד בחכמתו, בגבורתו ובעשירותו. וכאשר אמר לו הקב"ה שאין לו משלו כלום, הסכים עמו מיד; וכי יש לנו משהו משלי... אך משה רבינו אמר לפני ה', אמנם אין לי בידי מאומה, כי אם אותך והכל משלך. ומה בכל זאת יש לי משלי, שגם אותו אתה נתת לי - ה"מטה". 'מטה' מלשון 'הטפה', כלומר: כוח הבחירה וההטפה לנטות לטוב או לרע, רק דבר זה נתן לנו הבורא, ומבלעדי זאת אין לנו מאומה, כי רק הבחירה נתן לנו השי"ת בחכמתו.

וכך הם דבריו ב'ליקוטי מוהר"ן' (ק"י) על כוח הבחירה: "שמעתי" - כותב מוהר"ן: "שאיש אחד שאל אותו: כיצד הוא הבחירה, השיב לו בפשיטות: שהבחירה היא ביד האדם בפשיטות, אם רוצה עושה, ואם אינו רוצה אינו עושה. ורשמתי זאת, כי הוא נצרך מאד, כי כמה בני אדם נבוכים בזה מאד, מחמת שהם מורגלים במעשיהם ובדרכיהם מנעוריהם מאד, על כן נדמה להם שאין להם בחירה, חס ושלום, ואינם

